

Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
Κλείδα : Επαναληπτικό διαγώνισμα Γενάρη 2022

Α'. Διδαγμένο κείμενο

A1. «Nῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων... τῆς ψυχῆς ἦθος»: Ο Αριστοτέλης επισημαίνει τη διαφωνία για τον σκοπό και το περιεχόμενο της παρεχόμενης παιδείας. Έτσι, άλλοι υποστηρίζουν ότι η παιδεία πρέπει να στοχεύει:

- «πρὸς ἀρετὴν»: Οι αρετές διακρίνονται σε διανοητικές και ηθικές.
- «πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον»: Εννοεί μάλλον τον άριστο βίο που προβάλλει κάθε πολιτική κοινωνία στα μέλη της ως «αίρετώτερον βίον» (=προτιμότερο βίο).
- «πρὸς τὴν διάνοιαν»: Ορισμένοι θεωρούν ότι η παιδεία έχει νόημα ως άσκηση του νου, ως μαθητεία μόνο του πνεύματος.
- «πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος»: Από την άλλη η διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα αποτελεί και αυτή κύριο διακύβευμα της παιδείας, το οποίο έχει υποστηρικτές, αλλά και αρνητές. Μονάδες (4 x 2,5) 10

B1. [4 σημεία (•) x 2 μονάδες] + [2 σημεία (ο) x 1 μονάδα] = Μονάδες 10.

- ο «Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον ... ποιητέον, φανερόν»: Ἦδη από την πρώτη φράση της ενότητας διαπιστώνεται ότι ο Αριστοτέλης συνδέει την παιδεία με τη διακυβέρνηση της πολιτείας. Η παιδεία είναι λοιπόν **πολιτικό θέμα** που πρέπει να απασχολεί και τους πολιτικούς και τους νομοθέτες, **γιατί επηρεάζει τη συνολική ζωή του κράτους, αλλά και του κάθε πολίτη ξεχωριστά**, αφού καθορίζει το παρόν του και προδιαγράφει το μέλλον του. Ὅπως λοιπόν αναφέρει και στο προηγούμενο απόσπασμα (Πολιτικά, 1337a 11-32) με το οποίο ξεκινά το VIII βιβλίο των Πολιτικών, η παιδεία είναι υπόθεση του κράτους, αφού και κάθε πολίτης ανήκει στο κράτος, και πρέπει να θεσπιστούν νόμοι σχετικά με αυτή:
- «Κανείς, νομίζω, δεν έχει αμφιβολία ότι είναι υποχρέωση του νομοθέτη να ασχοληθεί πολύ σοβαρά με το θέμα της παιδείας των νέων · είναι κάτι που αν παραμεληθεί στις πόλεις, βλάπτει πριν από όλα το ίδιο το πολίτευμά τους, αφού **οι νέοι πρέπει να παίρνουν μόρφωση ταιριαστή με το πολίτευμα της πόλης τους...** Ἐπειτα, **η κάθε τέχνη προϋποθέτει κάποια προπαιδεία** και κάποια άσκηση, αν είναι να, φτάσει κάποτε κανείς να κάνει τις εργασίες αυτής της τέχνης · **το ίδιο ισχύει και για τις πράξεις της αρετής.**
- Καθώς, εξάλλου, οι πολίτες μιας πόλης έχουν να επιτελέσουν σαν σύνολο έναν σκοπό, είναι φανερό ότι και **η παιδεία πρέπει να είναι μία και η ίδια για όλους, και η φροντίδα γι' αυτήν πρέπει να ανήκει στο δημόσιο και όχι να αφήνεται στην ατομική πρωτοβουλία**, όπως γίνεται σήμερα, που ο κάθε γονιός φροντίζει ιδιωτικά τα παιδιά του, διδάσκοντάς τους κλάδους της γνώσης που ο ίδιος θεωρεί ενδεδειγμένους. Για την επίτευξη ενός στόχου που είναι κοινός για όλους, κοινή πρέπει να είναι και η άσκηση.
- Και, φυσικά, **κανείς πολίτης δεν πρέπει να πιστεύει ότι ανήκει στον εαυτό του, αλλά, αντίθετα, ότι όλοι οι πολίτες ανήκουν στην πόλη** · καθένας δεν είναι παρά ένα μέρος της πόλης, και η φροντίδα για το κάθε ξεχωριστό μέρος πρέπει να γίνεται σε απόλυτο συνταίριασμα με τη φροντίδα για το σύνολο. Από την άποψη αυτή **μόνο επαίνους θα πρέπει να έχει κανείς να πει για τους Λακεδαιμονίους**, που και μεγάλο ζήλο δείχνουν για την αγωγή των παιδιών τους και την αγωγή αυτή την κάνουν με ένα δημόσιο, κοινό για όλους σύστημα».
- «**νομοθετητέον**»: Ο Αριστοτέλης είναι θιασώτης της νομοθετικά κατοχυρωμένης παιδείας. Επικρίνει την απουσία νομοθετικής εκπαιδευτικής μέριμνας και τη δυνατότητα αυτοσχεδιασμού του δασκάλου ή του κηδεμόνα που αναπληρώνουν το κενό της πολιτείας και διδάσκουν ό,τι οι ίδιοι θέλουν στα παιδιά. «**κοινήν ποιητέον**»: Ο δημόσιος χαρακτήρας της παιδείας είναι, κατά τον Αριστοτέλη, ένα αίτημα που προκύπτει από την ανάγκη κοινωνικής και πολιτικής ισότητας. Επίσης, η κοινή παιδεία είναι απαραίτητη για την ενότητα της πόλης και τη συλλογική ευτυχία. Στο πλαίσιο αυτό τονίζεται μαζί με τον δημόσιο και ο ενιαίος χαρακτήρας της παιδείας: τὴν παιδείαν κοινήν καὶ μίαν ποιεῖν (Πολιτικά 1263b36-37).
- ο Συνεπώς, **αν στόχος της πολιτείας είναι να οδηγήσει τους πολίτες στην αρετή και κατ' επέκταση στην ευδαιμονία**, που είναι ο ύψιστος σκοπός, ο σκοπός αυτός θα επιτευχθεί, **μόνο αν παρέχεται κοινό περιεχόμενο μόρφωσης σε όλους τους πολίτες.**

B2. 5 σημεία (•) x 2 μονάδες = Μονάδες 10.

- Με τη φράση «έμποδών παιδείας» ο Αριστοτέλης εννοεί την παιδεία με την οποία είμαστε καθημερινά σε επαφή, την παιδεία που ισχύει στην κοινωνία μας. Σε ένα παρακάτω χωρίο των Πολιτικών αναφέρει τι αποτελούσε συνήθως την παιδεία του καιρού του. Τα μαθήματα, λοιπόν, που διδάσκονταν εκείνη την εποχή, τα διακρίνει σε τέσσερεις κλάδους και ήταν:
 - α) ανάγνωση και γραφή, αντικείμενα που θεωρούνταν χρήσιμα για τη ζωή («χρήσιμα προς τὸν βίον»),
 - β) γυμναστική, η οποία συντελούσε στην καλλιέργεια της ανδρείας,
 - γ) μουσική, η οποία θεωρούνταν και χρήσιμη για τη ζωή και ασκούσε ηθική επίδραση στον άνθρωπο,
 - δ) μερικές φορές σχέδιο και ζωγραφική, δεξιότητες που θεωρούνταν κι αυτές χρήσιμες για τη ζωή. Η αριθμητική δεν αναφέρεται, επειδή ίσως στην Αθήνα αυτή διδασκόταν στο σπίτι και όχι στο σχολείο.
- «περιττά»: Με την έκφραση αυτή ο Σταγειρίτης δηλώνει το σύνολο των γνώσεων που δεν αποβλέπουν σε άμεσες πρακτικές εφαρμογές.
- Είναι πολύ χαρακτηριστική η αναφορά του στη γνώση, τη θεωρούμενη από κάποιους άχρηστη, που είχαν προσωκρατικοί φιλόσοφοι όπως ο Θαλής και ο Αναξαγόρας: «Από όσα λοιπόν έχουμε πει έγινε πια φανερό ότι η φιλοσοφική σοφία είναι και επιστημονική γνώση και διανοητική αντίληψη των πιο αξιόλογων και των πιο πολύτιμων από την άποψη της φύσης τους πραγμάτων. Αυτός είναι ο λόγος που τον Αναξαγόρα, τον Θαλή και τους όμοιούς τους οι άνθρωποι τους λένε σοφούς, όχι όμως φρόνιμους, αφού τους βλέπουν να μην ξέρουν τι είναι συμφέρον για τον εαυτό τους· λένε δηλαδή γι' αυτούς ότι ξέρουν πράγματα μοναδικά, θαυμαστά, δυσνόητα και θεϊκά, που είναι όμως άχρηστα –με το νόημα ότι δεν ψάχνουν να βρουν τι είναι αυτό που λέμε “καλό για τον άνθρωπο”» (Ηθικά Νικομάχεια 1141b2- 8, μετάφραση Δ. Λυπουρλής).

B3. 10 σημεία (•) x 1 μονάδα = Μονάδες 10.

Το απόσπασμα από το πρωτότυπο κείμενο κλείνει με τη διατύπωση των προσωπικών θέσεων του Αριστοτέλη για το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτές οι απόψεις παρουσιάζουν ορισμένες ομοιότητες αναφορικά με τους στόχους της εκπαίδευσης με αυτές του Ισοκράτη. Πιο αναλυτικά ο φιλόσοφος ακολουθεί τη μέση οδό:

- Υποστηρίζει λοιπόν ότι **οι νέοι πρέπει ασφαλώς να μαθαίνουν γνώσεις χρήσιμες για τη ζωή** αλλά από αυτές όχι όλες, παρά **μόνο τις αναγκαίες**. («Ότι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον»). **Δεν αρμόζει στους ελεύθερους ανθρώπους να αναζητούν σε κάθε γνώση τη χρησιμότητα**, γιατί αυτή μπορεί να τους οδηγήσει στη μονομέρεια.
- Κι από τις αναγκαίες, όμως, **πρέπει να μαθαίνουν όσες ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους** και όχι τις ευτελείς που ασκούν οι δούλοι, οι οποίες αδρανοποιούν το σώμα και τον νου του ανθρώπου, τον καθιστούν αγροίκο, άξεστο («βάνουσον») και τον απομακρύνουν από την κατάκτηση της αρετής. («ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον»).
- Από τα παραπάνω, λοιπόν, προκύπτει ότι **οι χρήσιμες γνώσεις είναι απαραίτητες, αλλά δεν πρέπει να αποτελούν αυτοσκοπό**. Ο χαρακτήρας της παιδείας, κατά τον Αριστοτέλη, πρέπει να είναι κυρίως **ηθοπλαστικός** και να στοχεύει τόσο στη διαμόρφωση του σώματος όσο και του πνεύματος του ελεύθερου ανθρώπου.
- Ειδικότερα, ο Αριστοτέλης στην ενότητα αυτή δίνει τα όρια ανάμεσα στη γνώση που προάγει συνολικά τον άνθρωπο και σε εκείνη που τον «υποδουλώνει» από μία άποψη. Φαίνεται ότι **δεν αποδοκιμάζει απολύτως καμιά διάσταση γνώσης** (χρήσιμη, αναγκαία, επιστημονική και ηθοπλαστική), **απορρίπτει όμως τη μονοδιάστατα παρεχόμενη γνώση** και μάλιστα της πρακτικά / επαγγελματικά προσανατολισμένης. Προβάλλει ένα πρότυπο γνώσης που συνθέτει τη χρησιμότητα, την αναγκαιότητα, την επιστημονική αλήθεια με κυρίαρχο τον ηθοπλαστικό προσανατολισμό. Στο παιδευτικό πρόγραμμα του Αριστοτέλη έχει θέση και το χρήσιμο και η ελεύθερη απασχόληση και η επιστημοσύνη, αποκλείεται όμως, ότι θα έθιζε τον νέο στην ευτέλεια και την ποταπότητα (βάνουσον ἔργον).
- **Τα έργα που δεν ταιριάζουν στους ελεύθερους ανθρώπους είναι αυτά που καθιστούν τον άνθρωπο που τα επιτελεί βάνουσο**, δηλαδή ανίκανο να κατακτήσει την αρετή και να πράξει σύμφωνα με αυτή. Έτσι η επαγγελματική εκπαίδευση συνδέεται με τους «βανούσους», δηλαδή με τους ανθρώπους που

διαθέτουν τη γνώση και την κατασκευαστική τους ικανότητα στην υπηρεσία των άλλων με αμοιβή, αλλά αυτό είναι στοιχείο δουλικότητας.

- Στο απόσπασμα από τον Αρεοπαγητικό ο **Ισοκράτης** αναφέρεται έμμεσα **στην παιδεία κυβερνώντων και κυβερνωμένων, δίνοντας έμφαση στη διάκριση μεταξύ γραπτών και άγραφων νόμων.** Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι όσοι εξουσιάζουν οφείλουν «να έχουν το δίκαιο στις ψυχές τους» περισσότερο και να διοικούν «όχι με ψηφίσματα αλλά με τα έθιμα», δηλαδή με το **άγραφο δίκαιο.**
- Στη συνέχεια, τεκμηριώνει την άποψη αυτή υποστηρίζοντας ότι οι πολίτες με κακή ανατροφή «θα τολμήσουν να παραβαίνουν και τους καταγεγραμμένους με ακρίβεια νόμους», ενώ **όσοι έχουν λάβει ορθή παιδεία θα υπακούσουν και στο άγραφο δίκαιο.**
- Γι' αυτό, σύμφωνα με τον Ισοκράτη, **οι Αθηναίοι έδιναν περισσότερη έμφαση στην ορθή διαπαιδαγώγηση των νέων, ώστε να αποφεύγουν τις παραβατικές συμπεριφορές, παρά στην τιμωρία των ήδη συντελεσμένων αδικημάτων,** δηλαδή εστίαζαν στην **πρόληψη** και όχι στην καταστολή. («δεν σκέφτονταν πώς θα τιμωρήσουν εκείνους που θα έπεφταν σε σφάλματα, αλλά πώς θα κάμουν τους πολίτες να μην κάνουν κάτι άξιο τιμωρίας»)
- Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι **η διαμόρφωση του ήθους των νέων και η κατ' επέκταση η κατάκτηση της αρετής πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό στόχο της εκπαίδευσης τόσο για τον Ισοκράτη, όσο και για τον Αριστοτέλη.** Και οι δύο στοχαστές θεωρούν ότι **ένα εκπαιδευτικό σύστημα με κυρίαρχο τον ηθοπλαστικό χαρακτήρα** θα ωφελήσει την πόλη ολόκληρη.
- Βέβαια, διαφοροποιούνται ως ένα βαθμό, καθώς ο Σταγειρίτης φιλόσοφος στο συγκεκριμένο απόσπασμα επικεντρώνεται κυρίως στα **αποτελέσματα της ηθοπλαστικής παιδείας για το άτομο,** ενώ ο Ισοκράτης δίνει **έμφαση στον κοινωνικό αντίκτυπο** που έχει η ορθή παιδεία όσον αφορά στην υπακοή στους νόμους και συνεπώς στη συνοχή της πόλης και την αρμονική συμβίωση των πολιτών.

B4.

Πρόσθεση	νομοθετητέον
Λαθραίος	λανθάνειν
Βωμός	ἀμφισβητείται
Αρμονία	ἀρετήν
Εκδήλωση	δήλον
Ένταση	τείνοντα
Επιληψία	εΐληφε
Διένεξη	διαφέρονται
Προαιρετικός	δηρημένων
Σχέση	μετέχειν

B5. α. Λάθος β. Λάθος γ. Σωστό δ. Λάθος ε. Λάθος

Β'. Αδίδακτο κείμενο

G1. (Ισοκράτης, τοῖς Ἰάσονος παισίν, 11-12)

Μονάδες 10

<i>Πρωτότυπο κείμενο</i>	<i>Νεοελληνική απόδοση</i>
<p>ἐμοὶ γὰρ αἰρετώτερος ὁ βίος εἶναι δοκεῖ καὶ βελτίων ὁ τῶν ιδιωτευόντων ἢ τῶν τυραννούντων, καὶ τὰς τιμὰς ἡδῖους ἡγοῦμαι τὰς ἐν ταῖς πολιτείαις ἢ τὰς ἐν ταῖς μοναρχίαις· καὶ περὶ τούτων λέγειν ἐπιχειρήσω. Καίτοι μ' οὐ λέληθεν ὅτι πολλοὺς ἕξω τοὺς ἐναντιουμένους, καὶ μάλιστα τοὺς περὶ ὑμᾶς ὄντας.</p> <p>οἶμαι γὰρ οὐχ ἦκιστα τούτους ἐπὶ τὴν τυραννίδα παροξύνειν ὑμᾶς· σκοποῦσι γὰρ οὐ πανταχῆ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ πολλὰ παραλογίζονται σφᾶς αὐτοῦς.</p>	<p>Γιατί σε ἐμένα φαίνεται ὅτι εἶναι προτιμότερη καὶ ἀνώτερη ἡ ζωὴ τῶν πολιτῶν (/ αὐτῶν που ιδιωτεύουν) παρὰ τῶν τυράννων (/ αὐτῶν που ἐξουσιάζουν), καὶ θεωρῶ πιο ευχάριστες τὶς τιμές [που υφίστανται ¹] σὲ δημοκρατικά πολιτεύματα παρὰ ἐκείνες¹ σὲς μοναρχίες· Καὶ γιὰ αὐτὰ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ μιλήσω. Κι ὅμως δὲν μου διαφεύγει ὅτι θὰ υπάρξουν πολλοὶ που θὰ ἐκφράσουν ἀντίθετη ἀπόψη (/ θὰ ἔχω πολλοὺς αὐτοὺς που θὰ μου ἐναντιωθοῦν) καὶ κυρίως αὐτοὺς που σὰς περιβάλλουν. Γιατί θεωρῶ ὅτι αὐτοὶ σὰς προτρέπουν υπερβολικά πρὸς τὴν τυραννίδα. γιὰτὶ δὲν ἐξετάζουν ἀπὸ κάθε πλευρὰ (: σφαιρικά) τὴν φύση τοῦ θέματος, ἀλλὰ, παραπλανῶνται σὲ μεγάλο βαθμὸ.</p>

G2. Στὸ παρὸν μικροκείμενο ὁ Ἰσοκράτης φαίνεται νὰ ἐπιδοκιμάζει τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα ἐναντὶ τῆς τυραννίδας.

- Ὁ ρήτορας ἐκτιμᾷ ὅτι **ἡ ζωὴ τῶν ἀπλῶν πολιτῶν εἶναι πιο ευχάριστη** ἀπὸ ἐκείνη τῶν τυράννων, καθὼς οἱ τιμές που παρέχονται στὴ Δημοκρατία εἶναι **περισσότερες** καὶ **πιο ευχάριστες ἀπ' ὅτι, στὸ τυραννικὸ καθεστῶς**. [μονάδες 2]

Δηλώνει μάλιστα ὅτι θὰ προχωρήσει σὲ συμβουλές του, μολονότι γνωρίζει ὅτι οἱ σύμβουλοι τῶν παιδιῶν τοῦ Ἰάσονα ἐκφράζουν ἀντίθετες ἀπὸ τὶς δικές του ἀπόψεις, με ἀπώτερο σκοπὸ νὰ ἐπιβάλλουν ἓνα τυραννικὸ πολίτευμα.

- Αὐτὸ συμβαίνει ἐπειδὴ **δὲν ἐξετάζουν τὸ ζήτημα σφαιρικά** («οὐ πανταχῆ»), με ἀποτέλεσμα νὰ ἀλλὰ παραπλανῶνται ἀπὸ πολλὲς ἀπόψεις («πολλὰ παραλογίζονται»). [μονάδα 1]
- Βλέπουν μόνο τὴν **ἐξουσία**, τὸ **κέρδος** καὶ τὴν **ευχαρίστηση** καὶ προσδοκοῦν νὰ τὰ **απολαύσουν** («τούτων ἀπολαύσεσθαι»), **δὲν λαμβάνουν ὑπόψη ὅμως τὴν ἀναταραχὴ, τὸν φόβο καὶ τὴν συμφορὰ** που βρῖσκουν («συμπιπτούσας») αὐτοὺς που ἔχουν τὴν ἐξουσία καὶ τοὺς ἀκολουθοῦσους τους. [μονάδες 3]
- Ὁ ρήτορας τονίζει ὅτι αὐτοὶ ἔχουν πάθει τὸ ἴδιο με ὅσους καταπιάνονται με ἐξαιρετικὰ αἰσχυρὲς καὶ παράνομες πράξεις. **Δὲν ἀγνοοῦν δηλαδὴ τὸ κακὸ τῆς υπόθεσης, ἐλπίζουν ὅμως ὅτι θὰ ἀποσπάσουν** («ἐκλήψεσθαι») **ὅ,τι καλὸν ὑπάρχει στὴν ἐξουσία καὶ ὅτι θὰ ἀποφύγουν** («διαφεύξεσθαι») **ὅλα τὰ δεινὰ** τῆς με τοὺς κατάλληλους χειρισμοὺς, ἔτσι ὥστε νὰ βρῖσκονται **μακριὰ ἀπὸ τὸν κίνδυνο** («τῶν μὲν κινδύνων εἶναι πόρρω») καὶ νὰ μένουν **μόνο κοντὰ στὰ οφέλη** («τῶν δ' ὠφελειῶν ἐγγύς»). [μονάδες 4]

Καταλήγει μάλιστα με ἐλαφρὰ εἰρωνεία ὅτι ζηλεύει αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν ἀνέμελη αὐτὴ σκέψη τους («τοὺς μὲν οὖν αὐτὴν ἔχοντας τὴν διάνοιαν ζηλῶ τῆς ῥαθυμίας»)

¹ ὁ υποψήφιος οφείλει νὰ ἀναζητήσει ἓναν τρόπο ὥστε νὰ ἀποδοθοῦν τόσο οἱ ἐμπρόθετος ὅσο καὶ τὸ ἀρθρο που τοὺς ἐπιθετοποιεῖ: τὰς ἐν ταῖς πολιτείαις ἢ τὰς ἐν ταῖς μοναρχίαις. Σὲ ἀντίθετη περίπτωση ἡ βαθμολογία προσαρμόζεται ἀναλόγως.

Γ3. 1 μονάδα για την κάθε σωστή λέξη = **10 μονάδες**

α.	β.
• είδον	• (ῶ) τυραννί
• προσπεσόν	
• διαμαρτεῖν	• πρᾶξαι • πέπραξο
	• πεπρᾶχθαι • πεπράχθω
	• λανθάνει
	• λήσει

Γ4.

α. 1 μονάδα για κάθε όρο με υποχρεωτική την αναφορά στα **έντονα** γράμματα. (6 μονάδες)

τῶν προηρημένων:	▪ επιθετική μετοχή και
Γενική (ετερόπτωτος, ονοματικός προσδιορισμός), Διαιρετική στο τις.
εἰκῆ:	▪ Δοτική ως πλαγιόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου,
(δοτικοφανές επίρρημα) που προσδιορίζει το προηρημένων / ζῆν.
τούτους	▪ Υποκείμενο στο ειδικό απαρέμφατο παροξύνειν,
ετεροπροσωπία.
ἐκλήψεσθαι	▪ Ειδικό Απαρέμφατο
ως Αντικείμενο στο ρήμα ἐλπίζουσι.
κινδύνων	▪ Γενική (ως πλαγιόπτωτος προσδιορισμός), της αφετηρίας / χωρισμού
στο επίρρημα πόρρω.
τῆς ὀραθυμίας	▪ Γενική (ως πλαγιόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός), της αιτίας
στο ρήμα ζηλώ.

β. 1 μονάδα x 2 σημεία (•), με υποχρεωτική την αναφορά στα έντονα γράμματα = 2 μονάδες.

- Γενική (ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός), Κτητική στο τοῖς φίλοις.
- αντικαθίσταται από το αὐτοῖς, Δοτική (ως ετερ. ονοματ. προσδ.), Αντικειμενική στο τοῖς φίλοις.

γ. Ας επιλεγεί υποχρεωτικά το πρώτο και οποιοδήποτε από το δεύτερο και το τρίτο (2 μονάδες)

- «ἂν δὲ μηδεμίαν ποιήσησθε τοιαύτην ὑπόθεσιν, ἀλλὰ τὸ προσπίπτον ἐπιχειρήτε πράττειν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑμᾶς ταῖς διανοίαις πλανᾶσθαι καὶ πολλῶν διαμαρτάνειν πραγμάτων.
✓ ἐδὼ τὸ ἂν εἶναι **υποθετικό**. Ὡς υποθετικός σύνδεσμος εἰσάγει τὴν υποθετικὴ πρόταση που εκφέρεται με τὸ ρήμα ποιήσησθε σε **υποτακτική**, και εννοείται παρακάτω για να εισαγάγει εκείνην που εκφέρεται με τὸ ρήμα ἐπιχειρήτε, επίσης σε υποτακτική.
- Ἴσως ἂν οὖν τις τῶν εἰκῆ ζῆν προηρημένων τοὺς μὲν τοιούτους λογισμοὺς διασύρειν ἐπιχειρήσειεν, ἀξιώσει δ' ἂν ἤδη με συμβουλευεῖν περὶ τῶν προειρημένων.»
✓ ἐδὼ τὰ ἂν εἶναι **δυνητικά** και **συνοδεύουν τις δυνητικές ευκτικές ἐπιχειρήσειεν και ἀξιώσει**, στην εκφορά των δύο κυρίων προτάσεων.